

Ilyen lesz a Várhegy!

Elkészültek a tervek Budapest világviszonylatban is nagy-jelentőségű műemléki városnegyedének rendezésére

Hosszú századok után felmerült a lehelősége annak, hogy városrendezési és műemlék-védelmi alapelveknek megfelelően, *átgondolt terv szerint* építsük újjá a Várhegyet, fővárosunknak világviszonylatban is nagyjelentőségű, műemlékrangú városrészét.

A rendezési terv a várfalak által befoglalt települési területre vonatkozik.

Kibontják az ódon bástyákat

A Várhegy karakterének hangsúlyozására a Várat övező falak határozott kiemelését tartja szükségesnek ez a tervezet s az ódon bástyákat a ráhordott földek alól kibontják. A Vár egész területe különleges műemléki elbírálást kíván. A Vár utcaképei századokra visszanyúló házegyüttest mutatnak s ezek történeti, építőművészeti és hangulati városkép sorozatát adják. Ez a házkonglomerátum a Vár történetével szervesen összenőtt harmónikus egészet alkot és

az ország legjelentősebb műemléki városnegyedévé vált.

Emellett kultúrtörténeti és idegenforgalmi jelentősége is közismert.

Róma, Páris könnyen talál új stílusára, mert egyéniségére jellemző szellemét építői folyamatosan szívják magukba. Fővárosunk azonban nehezen talál új stílusjegyekre. A történeti város látható fejlődési vonala töredezett, hiányos. Mindaz, amit építészettünkben magyarnak érünk a cícomától mentes, egyszerű, szerény, de így is választékos, klasszikusan higgadt szellem, úgyszólván már teljesen hiányzik a főváros mai képéből.

Nem elszigetelt műemlék ideig-óráig való megmentéséről van itt tehát szó,

hanem a város, de esetleg az ország egyetlen, önmagában zárt, helyzeténél fogva kétségtelenül legjelentősebb történeti városnegyedének fenntartásáról.

A Vár különleges és vonzó, a főváros többi részétől jellegzetesen elütő képet az építészek abban látják, hogy a szabálytalanul sűrűn sorakozó, kis épületekből alkotott, bizonytalan vonalú, zárt, hosszanti utcákat csak ritkán szakítanak meg keskeny keresztutcák. Az általában szűk és zárt utcavonal időnként mintegy meglepetésként szélesül ki a belső terekben. Ezt a zárt belső képet szimbolizálják a kívülről is látható várfalak és bástyák s azoknak egykor szűk, védelmi jellegű kapui. Ezeket szerencsétlen kézzel bontották le a századfordulón.

Az általános rendezési terv ezt a zártságot megőrzi.

Az egykori kapuk helyén felvezető utaknál a várfalak tövében felhalmozódott földet eltávolítják. A középkori bástyák új elemként illeszkednek be a főváros általános városképébe.

Homlokzatok lecsendesítése

A Várba idegen jelleget vivő újabb épületeket lebontják és átépítik. A túlnyomóan I.-II. emeletes épületek közül kirívóan kiemelkedő háztömböket csökkentik, a nem jó vagy

elrontott házhomlokzatokat „lecsendesítik”, átalakítják.

A közszolgáltatások (gáz, villany, járda, útburkolat) kérdései minden egyes esetben külön e bírálásban részesülnek. A Gázművek birtokában meglévő régi karokat máris felhasználták és hangulatos közvilágítást hoznak létre. A Várba nem illő hirdetőhengereket eltávolítják. A nyugati oldalon végighúzódó sétány elpusztult

öntöttvasrácsei helyett téglamellvédet létesítenek,

mely a várfal-jelleghez közelebb áll, alulról tekintve pedig jellegzetesebb, mint a komoly falon gyermekjáték-ként ható rácsszerkezet.

A terek burkolata, díszkutat, társítás

A tervezet felveti a útburkolatok, járdaburkolások és szegélykövek kérdését. A Várban sem az egyformán unalmas normálkockát, sem az aszfaltot és különösen a kerámiburkolatot nem tartják megfelelőnek.

E terek szintjeinek és burkolatainak megtervezése külön beható művészi munkát kíván.

A mai térszintek elmosottak, jelleg nélküliek, hozzá még burkolatuk is izlettelen. Külön megtervezik a víznyelőket. Egyes helyeken elhagyják a járdákat, amelyek a vári forgalomban ugyis kevésbé indokoltak. Az utcacézarások, utcaközök, kőbálynai és vasláncai, az elhelyezendő díszkutat, utcajelző és házzámtáblák kicserélése is fontos. Több bizal-

mas hangulatot árasztó belső kis térre

a modern kertészet segítségével nagy lombkoronájú idős fákat telepítenek át fagyasztott gyökér segítségével.

Igy a Vár utcaképei százados fákkal mélyülnek el és válnak hangulatosabbakká.

Lekontyolt tetők

Szükséges a várbeli zsúfolt beépítés lazítása és levegősebbé tétele. Általában ott, ahol az udvar elég tágas területű, és megtartása különleges szépsége miatt is fontos — fenntartását javasolják. A romos vagy túlszűk udvarokban bizonyos szárnyrészeket kívágnak, hogy azok az egykori udvar történelmi képét idézhessék fel.

A tetőket lekontyolják, a lekontyolt helyeken csereszog tőrését írják elő telekkönyvileg is,

hogy az egyik ház ereszeről az eső indokolt esetben átsoroghasson a másik telekre is, ha a tetőszerkezetet nem lehet másképpen megoldani.

A városi utcaképekbe illeszkedő házakat három csoportba osztották:

1. A műemlék-jellegű épületek továbbra is fenntartandók.

2. Az utcaképeket závaró épületeket az utca műemléki jellegéhez híven alakítják át. 3. Az új épületeket a Vár építészeti hangulatának történelmi érdeklődésében olyan szerkezetekkel és anyagokkal építik, amelyeket a Várban eddig is használtak.

Az új épületek esetében bizonyos szerénységen, csöndességen lesz a hangsúly.

Az a leghatározottabb álláspont ebben a tervezetben, hogy nem óhajtanak műemlék-utánzatokat építtetni semelyik történelmi stílusban sem! Nem tartják megengedhetőnek, hogy korszerűség, egyénieskedés, vagy bármely más címen, a Vár képét — amely már a századeleji építkezések révén (Levéltár, hadügy-, pénzügyminisztérium, hatemeletes bérházak, stb.) felbomlott — most újból veszélyeztessék.

Kulisszapróba!

A rendezési terv egyik legérdekesebb része, hogy a műemléki környezetben a végleges rendezés előtt

a helyszínen természetes méretben megépítendő kulisszapróbát tartsanak.

A könnyű állványon meszelt jutaszövet-kulissza nem drága próba, műemléki környezetben általában használt módszer.

A javasolt megoldások közül kiemelkedik, hogy a Hunyadi János-út felől elbontott kaput nem óhajtják helyreállítani, mivel az sem formailag, sem műemlék-védelem szempontjából nem indokolt. Az alaprajzot azonban a kocsiút burkolatában a burkolóanyag különböző színű kirakásával akarják jelezni.

A Szentháromság-teret összeszűkítik, mert mai nyitottságában különösen bántó. Itt

a sétány déli bővítésével ideális

gyermekjátszóter alakítására gondolnak.

A szomszédos Tárnok-utcai telken előkerült gótikus földszintes épületmaradványt megmentik és célszerűen felhasználják. E telek Duna felőli oldalát nyílt árkádsorral akarják lezárni, melyen át a bástyafal fölött szép kilátás nyílik a pesti oldalra.

Sétány a Vártal alatt

A Jezsuitalépcső és a Halászbástya közötti külső övezetben a várfal alján körülkerülve az erődrendszer falait is bemutató sétányt nyitnak. A Kapisztrán-teret bizonyos mértékben beszűkítik. A templom bejárata mellett vonalon pár fa és esetleg egy kút elhelyezésével a tér kelégtően felosztható. A Szent György-ter, Diszter, Szentháromság-ter, Kapisztrán-ter középső burkolatának szintjét is akarják süllyeszteni. Ezek mind

zárt terek,

melyeknek a közepe kidomborodott. A hegyszerűen emelt középrész valószínűleg úgy keletkezett, hogy a víznyelőket is a járdák mellé telepítették s emiatt a tér közepét felemelték, hogy a vizet a lefolyókhoz vezessék. Az esztétikai mérlegelés irányadó, mely a terek belső harmóniáját nem kívánja hegyszerű emelkedéssel szétbontani. Ennek megfelelően tehát a víznyelőket középre helyezik. A zárt tereknél fokozott követelmény az átláthatóság, ez növeli belső intim hatásukat.

Erdős Jenő

Az új rizs-árak

Felszámítható a papírzacskó

Az Árhivatal a rizs legmagasabb fogyasztói árát az ország egész területén kilogrammonként az egészszemű rizsnél 8,60, a törmelekrizsnél 2,80 forintban állapította meg. A fenti minőségeknek meg nem felelő, vagy más elnevezéssel forgalomba hozott rizsnél a fogyasztói ár 2 forint különként.

A fogyasztói árak bruttosúlyra vonatkoznak. A fogyasztó kívánságára papírzacskóban kiszolgáltattott rizshez a kiskereskedő a papírzacskó önköltségi árát külön felszámíthatja.

Vidéken, ha a kiskereskedő üzlete az érkezési állomástól 5 km-nél nagyobb távolságra van, akkor a közellátási felügyelőség engedélyével a fogyasztói árakhoz kilogrammonként a következő tengelyfuvar-felárat lehet felszámítani: 5—10 kilométeres távolságig 3 fillér, 10—12 kilométerig 6 fillér, 20—30 kilométerig 9 fillér, 30—40 kilométerig 12 fillér, 40—60 kilométerig 15 fillér, 60 kilométeren felül 18 fillér. A közellátási felügyelőség azonban ezt a felárat egy-egy helységre egységesen, hivatalból állapítja meg és ennek engedélyezését nem kell külön kérni.

— Leesett a trapézról és halálra zúta magát Jan Fogel holland artista Kanazs Cityben egy cirkuszi előadás során. A Shrine Cirkuszban 9000 néző szemeláttára történt a halálos katasztrófa. A rendőrség a cirkusz igazgatóját letartóztatta, mert nem szerelt hálót a trapéz alá.